

Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok

A BAROMFITENYÉSZTŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS LAPJA.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület felügyelete alatt megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor. — fillér.

Félévre 5 — „

Negyedévre 2 „ 50 „

Egyes szám ára 20 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ

JESZENSZKY PÁL

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET
TITKÁRJA.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Budapest, IX. ker., Üllői-út 25. sz. (Köztelek).

Hirdetések díjszabás szerint.

Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza.

Angol telivérmenek és a félvér- tenyésztés.

A közelmúlt időben sok panasz hallatszott a versenystálló tulajdonosok részéről, hogy a pályafutásukat befejezett angol telivérmenjeiket nem bírják kellően értékesíteni a félvértenyésztés céljaira. Az őszi ménvásár a budapesti Tattersallban évről-évre kisebb forgalmat mutat ebben az áruban, pedig a telivértenyésztést meglehetősen kiterjedésben üzik nálunk.

Nemcsak minálunk, hanem a külföldön is némi tartózkodás kezd lábra kapni az angol telivérmeneknek a félvértenyésztésben való használata tekintetében.

A francziáknak ép úgy mint nálunk, van egy a földművelési miniszterium részéről dotált tenyész-versenyük ménnek részére, 50.000 franknyi első díjjal s azzal a további föltétellel, hogy a miniszteriumnak jogában áll az ebben a versenyben indult ménnek akármelyikét 20.000 franknyi vételáron megvenni.

A mint nálunk nem tartottak igényt az e versenyben az idén indult ménekre, úgy a francziáknak sem kellett egy sem az ottani versenyzők közül. Ez a tenyészverseny tehát nem sokat lendít a tenyésztésen, pedig Auteuilben 4200 méteres steeplechaseről van szó, míg nálunk csak síkversenyben mérkőznek a ménnek. A félvértenyésztésre nézve, a hol a hátszó tenyésztése képezi a főcélt, mindenesetre alaposabb próba az akadályverseny mint a síkverseny.

A francia kormány az idej telivérmenvásárokon szintén csak néhány angol telivérment vásárolt a méntelepek részére s a vételnél főszólyt fektetett arra, hogy a méntelepekbe kerülő angol telivérmenek az «étalon de croisement» (keresztelésre való mén) típusának tökéletesen megfeleljenek, a mi azt jelenti, hogy a verseny szempontból előkelő származás és testalkat, valamint a kimutatott versenyeredmény a bírálatnál háttérbe szorult s helyettük azok a külső alaki tulajdonságok vétettek

figyelembe, melyek a félvértenyésztésben kiválóbb szerepet játszanak.

Angliában ezt az irányt — bár nincsenek állami méntelepek — már régóta követik. Nem a gyorslábú, sokszor agártermetű versenymatadorokból lesznek a jó félvér tenyésztésre való ménnek, hanem azokból, a melyek maguk is az illető használati iránynál megkívánt testalkattal bírnak.

Hogy pedig a tenyésztő közönség erre nézve tájékozva legyen, a különböző lótenyésztési társulatok és a királyi gazdasági egyesület évente méndíjazásokat, kiállításokat rendeznek, a melyeken a díjak odaitételese által az illető ménnek minősége nyilvánosan meg lesz állapítva. Így a «Hunters breeding society» kijelöli díjazásain azon telivérmeneket, melyek a vadászó előállítását célzó keresztelésekhez kiválóan alkalmasak. A «Royal agricultural society» pedig a minden évben és több vidéken tartani szokott kiállításain a kitüntetésen kívül nagyobb szubvenzióval látja el a félvértenyésztésre kiválóan alkalmas telivérmeneket. Ezeket «Kings Premiums Etallions» (királydíjas ménneknek) nevezik s tulajdonosaik kötelesek e méneket meghatározott díjért a köztenyésztésben szerepeltetni.

Nálunk az állami méntelep intézménye mellett, mivel az állam ügyis csak oly telivérmeneket vásárol, a melyek félvértenyésztésre, alkalmasak a magántulajdonban levő angol telivérmenek pedig az 1894. évi XII. t.-czikkben meghatározott ménvizsgálatnak szintén alávetvük, tehát bizottságilag megvizsgáltatnak vajjon a köztenyésztésre alkalmasak-e, ez a gyakorlat fölöslegesnek látszik. Mindamellét kívánatosnak tartom a félvértenyésztők szempontjából, hogy az angol telivérmenekkel a budapesti Tattersallban minden évben tartani szokott tenyészvásárok angol mintára berendezett díjazással összeköttesse, hogy az a magántenyésztő, a ki nem az államtól kíván telivérment bérelni, hanem saját magának akar ilyen mént szerezni, tájékozást nyer-

hessen a kiállított ménnek minősége felől. Ez a rendszer ugyan némi áremelkedéssel járna a legkiválóbb példányoknál, de másrészt véget vetne annak a bizonytalanságban való tapogatódzásnak, melynek a vásáron megjelenő tenyésztők némelyike ki van téve.

Hogy ez a dolog nemcsak minálunk, hanem Franciaországban is fontos kérdéssé alakult, bizonyítja egyik kiválóbb francia sportlap következő elmékedése:

Ha az állami lótenyésztézetekbe az idén fölvetett angol telivérmenek összbonyomását tekintjük, azon vesszük észre magunkat, hogy kételkedni kezdünk amaz előnyös befolyás fölött, melyet a lóversenyek a köztenyésztésre gyakorolhatnak. S ha nem is helyeselhetjük, legalább magyarázatát találjuk ama tartózkodásnak, melyet a kormány a folyó évben a ménvásárlás minden ágában tanúsított. (A francia kormány t. i. újabban nemcsak a telivér-, hanem a félvérmenek vásárlásánál is nagy szólyt fektetett az erősebb alapzatra és a vaskosabb testalkatra a méneket igénybevevő tenyésztők általános óhajta és izlése folytán).

Ha van eszköz e helyzet szanálására, úgy azt egyedül a telivérmenek rendezendő oly kiállításokban találhatjuk, a minők a félvérmenekre nézve már régebben tartatnak. Azt állítják, hogy ama telivérlovoknál, melyek a kifogástalan szervezetnek minden külső jelét magukon viselik, a verseny pályán tanúsított közepszerűségüket vagy épen eredménytelenségüket az elragadó küllemük mögé rejtező valamely belső hibának, az idegszerkezet elégtelen feszülttségének, vagy valamely fontos szerv elégtelenségének kell tulajdonítani. Ez nagyon egyszerű okoskodás, de egyuttal elégtelen is. Az idegszerkezetnek elégtelen feszültsege nem mindig hiba, legalább a használati lóra nézve nem az. S az oly lovak, melyek képtelenek egy versenyt megnyerni, nem-e a legremekebb használati lovak néha? A Brüsszel-ostendei távlovaglás eredménye e tekintetben elég tanulságos.

Ha az a telivérmen olyan méntől vagy

kanczából származik, a mely a versenyben igazolta képességét, akkor igen nagy a valószínűség, hogy a fajtáját jellemző ideg és szövetbeli nagy szilárdságát is képes lesz a használatban megkívánt czélszerűség határain belül félvérutódaira átörökíteni. Az ilyen testalkatuk szerint kiválasztott, keresztezésre való telivérmenekhez azonban csak félvérkanczákat lenne szabad bocsátani, nehogy oly telivérmenek produkáltassanak általuk, a melyek létrejötténél csupán a testalkat minősége vétegett tekintetbe a tehetségnek mellőzésével, mert az ilyen ménnek veszedelmesekké válhatnának a telivértenyésztésre.

Bizonyos, hogy könnyebb szép lovat nevelni, mint jót. Az angol telivér értékes tulajdonságai annyira meg vannak szilárdítva a munkában való edzésnek és tenyészválasztásnak hosszú időkre visszanyúló rendszerében, hogy e tulajdonságait a fajta minden egyedében legalább is latens állapotban meglevőnek tekinthetjük; ezért a keresztezéseknél a kérdés ezen oldalát bátran mellőzhetjük. Az a tenyésztő pedig, a kinek csak az lesz a föladata, hogy szép lovat neveljen, így hamarabb fog czélt érni.

Nem így van-e Angliában is, melyet mindig példaként állítanak elének? A Kings Premiums-szal kitüntetett, keresztezésre való telivérmenek külső alakulásuk szerint vannak megválasztva. Ha Franciaországban ilyen kategóriájú ménjeik lennének, talán kevesebb ellentállást fejtenének ki a tenyésztők az állam által rendelkezésükre bocsátott angol telivérmenek igénybevétele ellen».

A francia tap idézett elmékedése, valamint a cikkünk elején megpendített idea bizonyára érdemes arra, hogy azok a kiket illet gondolkozzanak fölötte, ajánljuk tehát ezeket az illetékes körök figyelmébe. *J. R.*

Állattenyésztés.

Rovatvezető: **Monostori Károly.**

A gyorsfejlődés és edzettség egymáshoz viszonyosa magyar marhafajtánkban.

Újabban keveset hallottunk arról a tenyész-irányról, melynek bevallott czélja magyar marhákat — az edzettség, nagy munkabírás eddigi magas mértékének csorbitatlan megtartása mellett — a gyors fejlődőképesség átültetése által átalakítani, megjavítani.

Mindamellett azonban, hogy ezen újabb keletű tenyész-irányról mostanában nem sokat olvashatunk, nem szabad annak terjedése, térhódítása felől kétségeskednünk. Bizonyára vannak több tenyészetek, a melyekben zajtalan munkássággal, az alapvető tevékenység van folyamatban, míg mások már némi eredményeket is képesek fölmutatni. És ez nem is lehet más-

képen! Hiszen miről van szó tulajdonképen? Nem egyébről, mint arról, hogy magyar szarvasmarhafajtánk tenyésztését egy más, több oldalú kihasználást megengedő, több hasznot hajtó irányba átereljük. Már pedig minden magyar marhát tenyésztő gazdának legfőbb törekvése, egyedüli czélja ez kell, hogy legyen.

A kérdéses tenyészirányról vallott legszerényebb nézeteimet volt szerencsém annak idején a nyilvánosság előtt elmondani. S hogy ezen kérdést ismételtelen megbeszélés tárgyává tenni kívánom, annak indoka, magyarázata abban rejlik, hogy — jól tudom — az új irány hívei között sokan vannak még ma is, a kik hiszik és vallják s abban erősen biznak is, hogy a gyors fejlődőképesség átültethető a nélkül, hogy az által az edzettség, kiválóan nagy munkabírás a legparányibbat is veszítene. Ezzel szemben azt állítottam és azt állítom ma is, hogy a magas fokú edzettség, kitünő erőkifejtő képesség és a gyors fejlődés egészen különböző természetű alapföltételekhez kötött, egymástól eltérő irányú és így a kiválóság magas fokán egymással össze nem férő két tulajdont képez s ha azokat egy és ugyanazon állatban egyesíteni akarjuk, ezen törekvésünk elmaradhatlan következménye nem lehet más, mint az, hogy a minő arányban sikerül a gyors fejlődőképességet fejleszteni, ugyanazon arányban fog az edzettség, igavonó-képesség csökkenése bekövetkezni. Hogy ez így van, így kell lennie, azzal mindjárt tisztába jöhetünk, ha fölkeresjük, minő föltételek szükségesek az egyik tulajdon létesüléséhez és minő tényezők jelenléte nélkülözhetlen a másik tulajdonság kifejlődéséhez s ha ezen tényezőket természetük, hatásai szerint osztályozzuk.

Magyar marháknál a kevésbbé bő — sőt mondjuk sovány — takarmányozás, a sok mozgás, az időjárás szélsőségei ellen nem védő, nem kényeztető fölnevelési mód képezik szülőökait marháknak lassú fejlődésének, a melylyel egybeforrottan jelenik meg a kiváló edzettség, a nagy munka-bírás. A bőséges táplálás, főleg a túlbő fehérnye-etetés, kevesebb mozgás azon tényezők, a melyek az állati szervezetet hatalmas arányban gyors fejlődésre kényeszerítik. Tehát az egyik tulajdon előidézésének eszköze első sorban a soványabb táplálás, a másik tulajdonság létrehozásában az előbbinek ellentétje, a dús takarmányozás viszi a főszerepet. Már most, ha ezt a két tulajdonságot egy és ugyanazon állatban előállítani akarom, még pedig kiválóan magas mértékben s ennek megfelelően az előállításnak megszabott eszközeit egyformán alkalmazom, vajjon mi lehet ennek következménye? Lehetséges-e az, hogy az alkalmazásba vett eszközöknek megfelelően mindkét tulajdon magasabb mértékben kifejlődjék? Szerintem egy merő képtelenséggel állunk itten szemben. Mert az egyik irányban érvényesülni akaró eszköz kifejlődésében egyenes összeütközésbe jön a

másik, épen ellentétes hatást földézni hivatott, ellenkező természetű tényezővel, s így egymást bizonyos mértékben semlegesítik, érvényre jutásukban egymást akadályozzák, ellensúlyozzák.

Ezek szerint tehát a dolog úgy áll, hogy a dús táplálás, fehérnyében gazdag takarmányfélék bőséges etetése alkalmas arra, hogy aránylag rövid idő alatt igen nagy test-arányokat eredményezzen, de épen nem érhető el azzal egy olyan szervezet előállítás, a milyent a kiváló munkabírás, magas fokú edzettség föltételez. Ha már most az elért gyors fejlődőképesség mellett az utóbbi tulajdont is megtartani, megrögzíteni czélolván, alkalmazzuk az annak elérhetésére szükséges eszközöket: a sok mozgást, télen-nyáron gyakori szabad levegőn tartást s talán még az anya-állatok némi igázását is, — ez esetben kétféle eredmény következhetik be. Az egyik esetben a gyors fejlődőképességet nem fogjuk elérni a kívánatos mértékben, de ekkor — habár nem is egészen csorbitatlan állapotban — megmarad az edzettség, a nagy erőkifejtőképesség. A másik esetben bekövetkezik a teljesebb mértékű gyors fejlődés, de akkor az edzettség fog jelentékenyen megcsappanni. És ez a szerint fog módosulni, a mint az alkalmaztatás mértéke s egyéb más körülményekhez képest érvényesülésében az egyik vagy másik eszköz hatása nyomulhat előtérbe. Más eset nem lehetséges. A dolog megvilágítása céljából legyen szabad egy példát fölhoznom.

A tölgy — köztudomás szerint — tömörsége s ezen alapuló tartósságánál fogva kitünő épületanyagot s műszaki földolgozásra igen alkalmas fát ad s ehhez képest igen kitünő, szépen jövedelmező fa-nemet képez. E mellett azonban nagy hibája az, hogy lassan növekedik s e miatt csak nagyobb időközökben hoz jövedelmet. Ha már most ezt a fogyatékoságát olyformán akarnók elenyésztetni, hogy bő mértékben oda juttatnók mindazon tényezőket, melyek a gyorsabb növekedés előidézésére szükségesek s ez által a czélt elérvén, vajjon a tulajdonképeni főértéket képező szilárdság, tartósság megmaradna-e addigi mértékében?

Bizonyára nem! De nyerhetnénk egy olyan fát, a mely vastagabb évgűrűk képződésével gyorsabban növekedne, tömörségéből, szilárdságából azonban okvetlenül veszítene.

Hogy ez így van és másképen nem is lehet, annak legszebb bizonyítékát az alábbi körülmény képezi. Hozzáértők igen jól tudják azt, hogy a tölgy faanyaga nem mindig és nem mindenütt egyenlő minőségű. Hidegebb, északi fekvésben, soványabb talajon növekedett tölgy fája mindig tömörebb, tartóssabb, mint amazé, a mely melegebb déli lejtőkön, tápdúsabb földben nőtt föl. Ugyanazon eset áll fenn minden vonatkozásaival együtt magyar marháknak kérdéses két tulajdonságának egymáshoz

Legjobb szerkezet! Legnagyobb munkabírás!
Legkönnyebb hajtás! Legtökéletesebb fölözés!

A legjobb fölözőgép az Alfa-Separator.

viszonya tekintetében is. Valamint a tölgy-nél a lassú növekedés s ennek előfeltétele a nem túlbő táplálkozás eredményezi a fa szövetének tömörségét, szilárdságát, épen úgy magyar marhánknál is a kevésbé dús táplálkozás s ennek következménye, a lassabb fejlődés hozza létre az edzettséget, a nagy munkabírást. És valamint a tölgy-nél a növekedéshez szükséges tényezők bővebb jelenléte a fa szövetének lazábbá tételét s ennek folyamánként csekélyebb szilárdságot eredményez — épen úgy a magyar marhánál is a dús takarmányozás a szervezetnek nagy arányokban gyorsabb fölépítését hozza ugyan létre, de eközben az izomzat petyhüdté válik, kevésbé tömör lesz, aczélessága hiányzik, a csontok szilárdságukból veszítenek, a külbőr is lazább, vékonyabb, mely körülményeknél fogva az edzetségnek, ellenállóképességnek, a nagy munkabírásnak is veszítenie kell kiváló-ságának magas mértékéből.

Hogy a gyors fejlődő irányban kite-nyésztett magyar marha sokat veszít el-lenálló képességéből, bizonyítja az is, hogy mihelyt csak időjárás tekintetében is mostohább viszonyok közé jut, rövid idő alatt lesoványodik. Erre vonatkozó-lag előttem áll három darab gyors fejlődő irányban nevelt magyar fajta tenyészbika, melyek egy tenyészet megjavítása cél-jából lettek beszerezve s a melyek az őszi hidegebb éjjeleken a legelőn hálván, annyira leromlottak, hogy csupa szájalom volt reájuk nézni — míg a velük egy helyen tartózkodó teheneken a hidegebb időjárás behatásának még csak nyoma sem volt észlelhető.

Az itt elmondottakból meritem én azon meggyőződésemet, hogy azon nagyjelen-tőségű törekvés, azon igen szép cél, melyet a magyar marha modern irányban tenyész-tőinek egy része maga elé kitűzött: magas-fokú gyors fejlődőképességet az eddigi páratlan színvonalu edzettséggel, erő kifejtő képességgel egyesíteni — sajnos — nem valósulhat meg soha s az csak, mint elér-hetetlen ideál lebeghet sóvárgó szemek előtt. Mit tegyünk tehát, hogy az elérhet-letlen, a mennyire csak lehetséges bár, meg-közelítini képesek legyünk?

Nincs és nem is lehet annak más útja és módja, mint a nagy ellenállóképességből egy bizonyos részt áldozatul hozni, hogy azzal arányban a gyors fejlődőképesség-nek szintén egy bizonyos részét megsze-rezhessük.

És akkor előttünk fog állni a mi viszonyainknak még mindig megfelelően át-alakított, megjavított, többoldalú haszno-sítást nyújtó magyar marha, a mely nem fogja ugyan elérni a nyugati fajták gyors fejlődését, de ez a különbözet teljesen

recompensálva lesz azzal, hogy meg fog maradni az edzetségnek, munkabírásnak egy bizonyos mértéke, a melyre nekünk beláthatatlan nagy ideig még ezutánra is állandóan nagy szükségünk van. Csak hogy aztán az áldozat mértékének megállapításánál igen nagy óvatossággal kell eljár-nunk s nagyon megfontolva kell azt mérlegelnünk, hogy mennyit nyerünk és mennyit veszünk. Magyar marhánk ezen újabb irányban terjesztésénél a «nyereség» és «veszteség» számláját megkettőzött éber figyelemmel kell kísérnünk, nehogy előbb-utóbb a «mérleg» egybeállításánál arra a szomorú tapasztalatra jöjjünk reá, hogy csödbe jutottunk.

Várady Géza.

Adat a cukor föltakarmányo-zásához.

Csak a napokban merült föl egy a cu-korrépatermelés és cukoripar terén «idők-jelét» képező eset, a marosvásárhelyi cukor-gyár bukásában. Az efféle esetekből és az azokhoz hasonló jelekből mindinkább világossá lesz, hogy a cukorrépa-területen s illetőleg értékesítésben, krízisben vagyunk már is s úgy látszik, hogy e vál-ság foka csak nagyobbodhatik.

Keresztúton vagyunk s választanunk kell a cukorrépatermelés redukálása avagy fölhagyása, vagy a között, hogy segítségére sietünk a répa-földolgozó gyárnak úgy, hogy a cukor fölöslegét állatainkban takarmány-képpen forgatjuk meg, vagy aztán sorsára hagyván a gyárt, a cukorrépat mint olyat etetjük föl, esetleg pedig kényszerítjük a gyáripart, hogy a nyers cukorrépat elsze-leltelje s vizétől szárítással megfosztván, mint illető szárazanyagot vissza a takarmá-nyozás számára. Ez utóbbiról e lapok folyó évi 10. és 43-ik számában már megemlé-keztünk, ez alkalommal magának a cukor-nak föletetéséről kívánok egy németországi kísérletre vonatkozó közlés nyomán szólni.

Schadow, a kísérletező, erre nézve a következőket publikálja:

Kísérletet tettem cukoretetéssel disz-nóknál; ez kicsiben oly jó eredménnyel járt, hogy később valamennyi sertésemet (250 drb) egyéb eleségek kíséretében cu-korral tápláltam. A disznó hamar, sőt azon-al is rászokik a cukoretésre. Nagy előny a cukoretetésnél, hogy azzal az egyéb takarmány igen ízletessé lesz s a sertés nagy mohóssággal eszik és az utolsóig el-fogyasztja a takarmányt.

Sertéseim fiatalabbjai (5—6 hónapos kor-ig) fejenként és naponta $\frac{1}{8}$ -ad kiló cu-krot kapnak. Mikor hízóba kerülnek, fölme-gyek az adaggal $\frac{1}{2}$ kilóról 2 kilóig szintén fejenként és napjára. Az így takarmányozott

sertések (angol vérűek) 9—10 hónapos korukban 100—125 kg. súlyúak s az első-rendű vágóárú közé számíthatók. Úgy a hús, mint a zsír, finom, ízletes. Megjegyzem, hogy a mint a cukoradagot fokozom, a gabona, vagy tengeridara-adagot arányo-san leszállítom.

Az így nyert kedvező eredmények arra vittek, hogy a cukoradagolással a szarvas-marhahízalás terén is kísérletet tegyek.

Beállítottam ez év április hó végén 11 drb bikát s ezeknek kezdetben adagoltam bur-gonya- és répaszelet kíséretében fejenként és naponta egy kg. gyapotmaglisztet, 1.5 kg. árpadarát és egy kg. cukrot.*

A hízalás további szakáiban a gyapot-maglisztet és árpadarát a kezdeti adagban kapták az állatok mindvégig, a cukoradag azonban fokozatosan nagyobbított, úgy hogy mikor a burgonya elfogyott, föl egészen 5.5 kg.-ig kapott cukrot egy-egy állat egy napra.

Az állatok étvágya mindvégig kitünő volt, úgy hogy a jászlat valósággal tisztára nyalták.

A takarmányozás következőleg történt: Az erőtakarmány napi adagjának fele, összekevertetett burgonyával, répaszelettel és szecsakával vagy törékkel s 24 órai fül-lesztés után nyújtott az. Mielőtt az álla-tok ezen keverék egyszerű adagát teljesen fölehetnék volna, adatott elibök az erőtakarmány másik feléből álló adag cukor-al vegyesen és pedig úgy, hogy ez adag felerészben gyapotmaglisztből és tengeri-darából, felerészben pedig cukorból állott. A bikák egyébiránt az etetések előtt az istállóban itattattak. Tizenegy és félhavi hízás után az állatokat egy berlini mészáros megvevén s levágván, a következő adato-kat közölte velem:

Az árú (t. i. a hús) tetszetős színű és zsiradékkal finoman átszótt elsőrendű; a faggyúlerakodás közepes. Az élősúly átlaga 1590 font; 5% levonással 1511 font; vágósúly 871 font, tehát átlag 57% hús.

57% vágósúly nyáron hizlalt bikáknál kétségtelenül oly eredmény, a mely legalább is igen jónak mondható akkor, ha a föl-használt cukor német mázsájának az ára 6 márka (7.20 korona), sőt még akkor is haszonnal járna a cukor fölhasználásával történő hízalás, ha 7 vagy több márka volna az ára a nyers és állattáplálásra de-naturált cukornak».

Schadow jelzi még, hogy e sikeren föl-buzdulva, újra beállított 24 drb bikát s a jelekből ítélve reméli, hogy hasonló jó eredményt fog följegyezhetni a hízalás be-fejeztekor s fölemlíti végül, hogy azon a

* A gyár a cukrot német mázsáinkint (50 kg.) 6 márkáért (7 kor. 20 fillér) szállította.

Erőtakarmányok, mint korpa, malomkonkoly, malátaesira, szárított moslék, szörplé stb. beszerzése végett forduljunk a MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETÉHEZ BUDAPEST, V., Alkotmány-u. 31.

vidéken már kisczudák is kezdenek adagolni czukrot, hízó disznóknak.

Hazánkban persze még kérdést képez az, hogy az állatok táplálására szolgáló nyers és denaturálható czukor lesz-e oly alacsony áron adható, hogy annak föletéte kifizethesse magát, de bizonyos, hogy ez csak abban az esetben válhatik lehetőséggé, ha az ilyen természetű fogyasztás megindulva, rohamosan nagyobb dimenziókat ölt. Persze, hogy megindulhasson, hát már ahhoz is elfogadható ár kell s valószínű, hogy ha a német hízlaló ki tud jönni — mint mondja — az esetleges 7 vagy több márkás árral is, bizonyára a magyar is ki fog jönni majdan ilyen árral.

M. K.

Szibéria szarvasmarhatenyésztése.

Állattenyésztő gazdáink figyelme újabban már két ízben irányult az orosz birodalom felé, nevezetesen először akkor, midőn szaklapjaink azt írták, hogy Szibéria vajtermelésünk veszélyes ellenfelévé kezd fejlődni s másodszer, midőn arról értesültek, hogy kormányunk piacot igyekszik tenyészmarhafölöslegünk számára Oroszországban teremteni. E két dolog oly közelről érinti a magyar gazdát, hogy legalább is kíváncsiságát gerjesztheti föl aziránt, hogy milyen is az orosz birodalom szarvasmarhatenyésztése, a mi mentségül szolgáljon nekünk arra, hogy most a tőlünk távolabb fekvő Ázsiai-Oroszország vagyis Szibéria marhatenyésztésének rövid ismertetésével közzük le az olvasó figyelmét. Azonban itt előre kijelentjük, hogy ezen ország szarvasmarhatenyésztéséről nem sokat tudunk s hogy az a kevés a mit róla tudunk, főleg *Okulics* szibériai szakíró munkáival* jutott értésünkre. De talán ez a kevés is megérdemli, hogy magyar szaklapban följegyeztessék, mert mióta az ázsiai vasút jó részének kiépítése lehetségessé tette, hogy Szibéria az európai piacot keresse föl gazdasági termékeivel, oly közel jutott ez a fagyos ország hozzánk, hogy a jövőben vele is kell számolnunk.

Gabonánknak ugyan — egyelőre legalább — nem igen árthat Szibéria, mert Európa felé nincsenek olcsó vízi útjai s a hosszú vasúti út annyira megdrágítja azt, hogy gabonatenyésztőinknek nem kell egyelőre Szibériától félniök. Ugyanis Tomsktól Londonig 11·3 koronát emészt föl a gabona q-ja szállítási díjban, a mit mai piaci ára nem bír meg; de nagyon jól megbírja azt a vaj, mert Szibériában csak 2¹/₃ fillér a tej literjének az ára s miután az ottani tej oly kövér, hogy 20 liter tejből egy kg. vaj nyerhető, mindössze csak 66²/₃ fillérenyi tej kell egy kg. vajhoz, a mihez még 11¹/₃ fillérenyi szállítási költséget számítva, 78 fillér terheli a vaj kg.-ját akkor, midőn Londonba érkezik. Számításunk persze nem egészen pontos, mert a vajtermelés más költségekkel is jár, de ha utóbbiak fölül is mulnák a megmaradó lefölezött tej értékét,

még akkor sem lehetnek nagyok, mert csakis az olcsó termelés teszi érthetővé, hogy a szibériai vasút megnyitásával kezdődő vajkivitel oly rohamos fejlődésnek indult, mint a minőt másfelé még nem tapasztaltunk. Ugyanis a szibériai vajkivitel kitett: 1893-ban 7.300 kg.-ot, 1898-ban 2.705.248 kg.-ot, 1900-ban 17.356.784 kg.-ot, 1901-ben 27.200.000 kg.-ot.

A vajkivitel e rohamos emelkedése természetesen csak azáltal vált lehetségessé, hogy a gyéren lakott Szibéria főleg legelőgazdaságot űzhetvén, már a vasút kiépítése előtt nagy marhaállományral rendelkezett, melynek termékei azonban előbb csak a helyi fogyasztást szolgálták, míg most az európai (főleg a londoni, hulli s kopenhágai) piacot keresik föl.

A szibériai szarvasmarha — koponyalakulása szerint — a bos taurus primigenius fajtacsoportba tartozik s Okulics véleménye szerint nem európai, hanem ázsiai és pedig szibériai eredetű. Ugyanis az őstulok (bos primigenius) nemcsak Európában, de Ázsiában is előfordult, a mit a Szibéria különböző helyein talált ásatag koponyák bizonyítanak s miután szakírók a szarvasmarhát egyáltalán, de a primigenius fajtacsoportbeliket különösebben az őstuloktól származtatják, azt hiszi Okulics, hogy a szibériai szarvasmarha arra az őstulokra vezethető vissza, mely valaha Szibéria vadorjaiban élt s mely valószínűen korábban pusztult ki, mint az európai, mert midőn az oroszok Szibériát elfoglalták, már nem találkoztak vele, míg Európában csak 1627-ben ejtetett el az utolsó őstulok.

Egyébiránt bárhonnét származik is a szibériai marha, annyi bizonyos, hogy az nem képez tipikus fajtát vagy fajtakat, a mennyiben ugyanis a falusi csordák nagyon eltérő színű s testalkatú, többnyire szarvált, de nem ritkán szarvatlan egyedekből állnak. A föltűnően csapott farú s nyurga czombú állatok fontosabb méretei a következő adatokból vehetők ki, melyekhez összehasonlítás céljából az allgauer marha méreteit csatoljuk:

	szibériai		allgauer	
	cm.	%	cm.	%
törzshosszúság	122	100·0	160	100·0
marmagasság	111	91·0	126	78·9
farktőmagasság	103	83·4	122	82·5
mellkerület	173	141·8	176	110·0

E számok szerint tehát nagyon apró testű s igen rövid törzsű, szóval cseenevész a szibériai marha s csak a mell kerülete az, mely kielégít. Kis testűségét bizonyítja az is, hogy a tehének átlagos vágósúlya csak 118·5 kilogramm. Okulics megmátszálattatta a kainski császári gazdaság paraszt gazdájától vásárolt 4 tehent s azok átlagos élősúlyát 309 kilogrammnak találta. A kérdéses állatok beszerzési ára 55 korona volt per q. A szibériai tehének színe többnyire vörös, de Tomsk közül sok szürke s foltos tehén is látható.

A szibériai marha nagyon lassan fejlődik s ezért a tehének csak a 7 vagy 8 dik borjú után érik el tejelőképességük tetőpontját mely azonban — tekintve a kis testet s a szokásos primitív tartást — jónak mondható s jelentékenyen fejleszhető

is. A falusi gazdák tehenei a borjak által fogyasztott tejen kívül, évenként csak 800—1000 liter tejet adnak ugyan, de a jobban táplált s jobb ápolásban részesülő uradalmi tehének másfélszer annyi tejet is képesek adni. Így pl. az előbb említett kainski gazdaság 40 tehene 1712 kilogramm tejet adott 1900-ban átlag s a tomski császári gazdaságban 1648 kilogramm tejet fejtek 1899 ben 10 paraszt tehén után, ugyancsak átlag. E két gazdaság legjobb fejősei Kainskban 2016 kilogram s Tomskban 2443 kilogramm tejet adtak az említett években.

A szibériai tej igen gazdag zsírban, a mi abból vehető ki, hogy mint imént már említém, 20 liter tejből egy kilogramm vaj készíthető. A kainski gazdaságban 1900-ban huzamosabb ideig közvetlenül is meghatározták úgy az ősztej, valamint egyes tehének tejének a zsírtartalmát s a Gerber-féle eljárás szerint eszközölt tejszűréseket szűréségei gyanánt az ősztejben 3·7—5·5%, egyes tehének tejében 6·5% zsírt találtak.

Végül még a falusi gazdák marhatartásáról szölok. Minden falu közelében bekerített legelőt lehet látni, melynek nagysága a község földbirtokának terjedelméhez van mérve. Ezen a legelőn őrizet nélkül együtt legelnek a község lovai, marhái s juhái április közepétől október elejéig. A tehének a reggeli fejés után kerülnek a legelőre s este hat-hét óráig maradnak rajta, a mikor az e-téli fejés végett haza hajtják őket. Az állatok nincsenek a legelőn faj, kor s ivar szerint elkülönítve s ezért gyakran megtörténik az, hogy az esztendő üsző megvemhesedik. Nagy baj továbbá az is, hogy a falusi gazdák egyáltalán nem törődnek a bikákkal, mert nekik mindegy, akármilyen bika hágja is meg a tehénüket.

Ugyanilyen gondatlanok a gazdák a tehének táplálásánál is. Azt megteszik ugyan, hogy mikor a tehének a fűvet részint már lelegelték, részint összetiporták, hogy akkor éjszakára kevés szénát adnak nekik, de arra már nem gondolnak, hogy annyi szénát készítsenek maguknak, a mennyire a hosszú télen át szükségük van. Ezért — dacára Szibéria fűgazdagságának — soha sincs a gazdáknak annyi takarmányuk, hogy tavaszig ki ne fogyjanak belőle, minélfogva már február körül, a mikor pedig a tehének nagyobb része leborjazik, rendszeren úgy elfogy a szénájuk, hogy a tehének a rosszul fődött hideg aklokban zabszalmán tengődve kénytelenek a tavaszt bevárni.

A most megindult vajkivitel azonban valószínűleg segíteni fog ezeken a bajokon, s a javulás nyomai máris láthatók, a mennyiben egyes gazdák kezdik a jobb tartás előnyeit belátni s némi lisztes italt, vagy kender- s lenmagpogácsát etetnek teheneikkel. A vajkivitel tehát bizonyára európai viszonyokat fog idővel Szibéria szarvasmarhatenyésztésében teremteni, sőt a jobb módú gazdák már arra is gondolnak, hogy európai vérral javítsák marhájukat. Így pl. Tomsk körül elvétele hollandi, angeli és svájci bikákat lehet látni; de Okulics nem barátja ennek a keresztezésnek, mert az európai marha nagyítja ugyan a szibériai marha testét s jobb külmetet s nagyobb tejbőséget kölcsönöz neki, de egyszersmind

* Forschungen auf dem Gebiet der Landwirtschaft. Verlag von J. Huber in Frauenfeld, 1902. és Milchzeitung 1895.

csökkenti teje zsírtartalmát. Ezért az ő véleménye az, hogy a szibériai marhát beltenyésztés útján kellene megjavítani, a mit czélszerű tenyészkiválasztás s az állatok jobb etetése s ápolása által okvetlenül el lehetne érni. Ha a tenyésztők továbbá még arra is törekednének, hogy a mai zagyvalék-marhát egyöntetűvé s határozott fajtvá alakítsák, akkor teljesen meg lehetnének vele elégedve, mert a mai szibériai marha — hibái mellett is — nagyon hálás és képlékenysége miatt fogva könnyen javul s könnyen alkalmazkodik a jobb tartáshoz.

Végül megemlítjük, hogy az orosz pénzügyminiszter a vajkivétel érdekében hét laboratóriumot rendeztet most be, melyek a vajszállítmányok ellenőrzésére fognak szolgálni. E laboratóriumok közül kettő Európai-Oroszországban, öt pedig Szibériában létesül s így ezzel is azt jelzi Oroszország, hogy tejgazdasági szempontból ázsiai birtokára óhajtja a fősúlyt fektetni. Minket pedig arra kell hogy ösztönözzön ez, hogy folyton éber figyelemmel kísérjük Szibéria szarvasmarhatenyésztését.

Cselkó István.

Tejgazdaság.

Rovatvezető: Sierbán János.

Néhány szó a tejszövetkezetekről.

Az alábbi számok bizonyítják, hogy mily jelentékeny hasznot hajtanak a tejszövetkezetek úgy az országnak, valamint a gazdaközönségnek is. Nemcsak azáltal, hogy az eladásra szánt tejüket biztos helyen kellőleg értékesíthetik, hanem azon szempontból is áldásos a tejszövetkezetek megalakulása, melyek általuk ösztönözve vannak, különösen a kistenyésztők arra, hogy állataikat nagyobb tejnyerés céljából jól táplálják, minek folyamánként birtokuk jövedelme is fokozódik.

Lássuk a tényeket! A földművelésügyi minisztérium egy igen érdekes kimutatást szerkesztett, melyben a tejszövetkezetek 1901. évi fejlődése és forgalma van föltüntetve. A kimutatás szerint 1901-ben 100 újabb tejszövetkezet létesült, melynek tagjai úgyszólván kizárólag kiscgazdák.

Az alant felsorolt számok igazolják a tejszövetkezetek alakítása terén az 1895. év óta bekövetkezett jelentékeny haladást. A jelzett évben alakult meg ugyanis az első négy tejszövetkezet. Ezután alakult

1896-ban	10	tejszövetkezet
1897-ben	20	«
1898-ban	26	«
1899-ben	76	«
1900-ban	100	«
Összesen	236	tejszövetkezet

vagyis az első falusi tejszövetkezet megalakítása utáni hatodik évben már 236 tejszövetkezet alakult meg.

A szövetkezetekben részt vett:

1896-ban	486	gazda	640	tehén	üzletrészszel
1897-ben	2767	«	5937	«	«
1898-ban	10402	«	19701	«	«
1899-ben	15357	«	26917	«	«
1900-ban	26952	«	45334	«	«

Ez annyit jelent, hogy ugyanannyi kiscgazdát sikerült nemcsak a szövetkezés eszméjének, hanem a belterjesebb gazdasági üzemnek is megnyerni, a kiknek példája rövid idő alatt legalább még annyit fog maga után vonni.

A tejszövetkezetek útján értékesült:

1897-ben	4.7	millió liter tej
1898-ban	10.5	«
1899-ben	22.1	«
1900-ban	49.4	«

melynek alapján a szövetkezeteknek bevétele volt:

1897-ben	539,280	korona
1898-ban	1	millió 153,456 «
1899-ben	2	« 327,202 «
1900-ban	4	« 285,359 «

Ime tehát a tejből, mely még ma is nagyobb részt a kiscgazdák háztartásában elkallódik, milliókat lehet bevenni.

A tejszövetkezetek kizárólag vajat készítenek és azt külföldön értékesítik. Az értékesítést a vajközpontok bonyolítják le. Ily vajközpont van Temesvárott, Szabadkán és Veszprémben, egy kiviteli vállalat pedig Dombóvárott. A vajtermelő-központok közül a mondott időben még csak a temesvári működött egy éven át s annak forgalma is aránylag csekély volt, mert a tejszövetkezetek nagyobb része csak évközben alakult s csatlakozott hozzá. De ennek dacára is meglepetéssel látjuk, hogy oly vidéken, mint Torontál és Temes vármegyék, a hol szorosán véve még csak ezután lehet szó szarvasmarhatenyésztésről, tehát a hol a szó szoros értelmében még nincs is tejtermelés, mégis kilencz és félmillió liter tejnek fölét szállították be és tisztán csak a tejszírt fizetett a központ háromnegyed millió koronát. Ámulva kérdezzük, hogy következetes és célirányos működéssel hová fejleszhető ezen mezőgazdasági ág, ha egy-egy szűkebb vidék milliókra menő bevételt biztosíthat magának külföldről oly terményért, a melyet ma még alig vesznek számba és a melynek termelésével kapcsolatosan elérhetjük a legrövidebb idő alatt, hogy a belterjes gazdálkodás is általánosabbá fog válni.

Oly községekben, a hol azelőtt nem is ismerték a búkköny magját, ma már a tejszövetkezet megalakítása óta 2—300 kat. holdon termesztik a zabosbúkkönyt és a luczernások, valamint a lóherések s más egyéb mesterséges takarmányfélékkel bevett területek kétszer akkorák. A tejszövetkezetek szaporítása tehát ez idő szerint elsőrendű gazdasági érdek.

De a tejszövetkezetek létesítése által nemcsak a tejtermelés és a tejértékesítés ölt nagyobb mérvet, de a tejszövetkezetek vannak hivatva arra is, hogy egyéb élelmi cikkek nagyobb arányú termeléseinek és exportjának képezzék alapját.

Finom minőségű marha- és sertéshús-, elsőrendű vaj, hizott baromfi és friss tojás termelésére és kivitelére kell súlyt helyeznünk, a mi lehetővé válik a tejgazdaság fejlesztésével, mert ezzel fejleszhetjük szarvasmarhaállományunkat, bevezethetjük az angol húsfajta-sertés tenyésztését és baromfi-hizlálást, melyeknek főtlapláléka a vaj- és sajtgyártásnál nyert melléktermé-

nyek. Például szolgálhat a kis Dánia, mely az Angliába szállított vajért és sertéshúsért többet vesz be, mint mi összes gabona-kivitelünkért és majdnem annyit, mint a mennyit az egész búzatermésünk értéke kitez.

Tehát már ezeknél fogva is minden józan gondolkozású gazdának legfőbb törekvése az legyen, hogy a vidéken élő kisebb gazdákat arra serkentse, hogy minél tömegesebben lépjenek a tejszövetkezetek tagjai sorába.

Dióssy Imre.

A méz a tejgazdaságban.

Általánosan ismeretes, hogy a tej fölöttén «kényes» folyadék s hogy még az abból előállított készítmények is (tejföl, vaj, turó, sajt) nagyon érzékenyek bizonyos hatányokkal szemben. Különösen erős ellensége a tejnek a tisztátalanság, a szenny, még akkor is, ha csak közvetlenül, pl. búzával hat a tejre s e miatt egyenesen elodázhatatlanul fontos föltételnek kell tekintenünk a tejgazdaságban a tisztaságot, mert annak föntartása nélkül a legkülönfélébb hátrányok, károsodások ki nem kerülhetők.

A tisztaság föntartását czélzó műveletek pedig tudvalevőleg leginkább azon parányi növényi szervezetek, penészek, gombák ellen irányulnak, melyeket közönségesen baktériumoknak nevezünk s az ezek ellen küzdelembe bocsátott szerek és eljárások száma nagy, de a tejgazdaságban alkalmazhatók csak kis számúak épen a miatt, mert a tej és termékei az efféle ú. n. fertőztelenítő szerekkel és módokkal szemben igen érzékenyek, akként, hogy káros átváltozás, megromlás nélkül azokat elviselni nem bírják.

A különféle, különben igen hatásos tisztító és fertőztelenítő savak, sók, lugok, szappanok stb. tejgazdaságban épen a tej kényessége miatt tehát csak igen ritkán, kivételesen vehetők igénybe s valósággal szerencse, hogy pusztán az egyszerű tisztasággal, friss levegővel, hideggel, meleggel, napfényvel és szárazsággal is lehet küzdenünk a tej és termékeinek romlása ellen s nagy előny, hogy mindezek ingyen, vagy csekély költséget okozva állnak rendelkezésünkre.

Istállók, tejes pinczék, kamrák és konyhák közönséges, de persze szigorú tisztántartással, megfelelő szellőztetéssel a legkárosabb nedvesedéstől, elszagosodástól, ápenészesedéstől jól megóvhatók, különösen ha azok ablakain át napsugarak érhetik hosszasan is a belső falakat és burkolatot, mely minél vízállóbb, természetesen annál jobb, mert annál szárazabban is tartható.

E lokalitások olcsó és igen tökéletes bemázolására kitünőnek bizonyult az erős méztej, melyet épen olcsóságánál fogva jóval gyakrabban alkalmazhatunk, mint egyéb, pl. olajos és más anyagokat. S pedig a gyakori mázolás épen azért előnyös, mert minduntalan tisztít, szagtalanít, fertőztelenít, a nélkül azonban, hogy a tejre hátrányos befolyást gyakorolna.

Ép-e tulajdonságánál fogva a méz mint tejesedény-tisztogatószer is elébe helyez-

hető egyéb anyagoknak annál inkább, mivel semmiféle edényt meg nem ront, szagosodást, elsavanyodást jól megakadályoz és tejet, vagy tejterméket meg nem támad, ha az azzal való surolás, mosás után alapos öblítést és levegőn való szárítást alkalmazunk.

Eddig modernebb tejgazdaságokban a gőzt alkalmazták a szóban forgó összes tárgyak tisztítására. Hát a fölött nem lehet kétség, hogy a forró vízgőz, sőt a forró víz is kitűnően tisztít és desinficiál; nagy hátránya azonban, hogy óriási mennyiségű nedvvel szaturál mindent s majdnem lehetlenné teszi kivált a lokalitások belsőjének olyannyira szükséges szárazon maradását s egyben elősegíti ép e nedvességgel a penészképződést. Ezek és az épen nem egyszerű és nem olcsó előállítás arra indította a tejesgazdákat, hogy valamivel való helyettesítésére gondoljanak s ma már épen a meszelést nagyon általánosan alkalmazzák az elérni szándékolt célra a tejgazdaságokban s az ember mindig csak dicséret nyilatkozatokat olvas erről az egyszerű, olcsó tisztító, mosó, fertőtlenítő szerről, úgy hogy igazán érdemesnek ígérkezik nálunk is kiterjedtebben igénybe venni azt a forró víz, szódalúg helyett, mely utóbbira nézve nem tagadható, hogy tejesevények mosására igen alkalmas, lokalitások bevonására azonban a mézst egyáltalán nem is helyettesítheti.

Ujabb időben Dániában kiterjedt kísérletezés alapján általánossá lett a mézst tejgazdaságokban való kiterjedt használata s pedig ha ez az elsőrendű tejgazdasági állam meg van azzal elégedve, kétségtelenül oka van rá s mi csak jó példát követünk, ha ebben utánzókká szegődünk.

(ily.)

Baromfitenyésztés.

Rovatvezető: **Hreblay Emil.**

Baromfitenyésztők Országos Egyesülete.

Hivatalos.

Igazgatóválasztmányi ülés.

Egyesületünk igazgatóválasztmánya december hó 20-án délután ülést tartott *Lippich Gusztáv* főispán egyesületi alelnök elnöke alatt. Jelen voltak *Andrássovich Géza*, *Berzeviczy Zsigmond*, *Buday Barna*, *Fedák István*, *Kenéz Zoltán*, *Nagy Dezső*, *Pirkner János* ügyv. alelnök, dr. *Rätz István*, *Rubinek Gyula*, *Schmorl Bernátné*, *Sierbán János*, *Szilassy Zoltán*, *Szily Tamás* igazgatóválasztmányi tagok és *Agh Endre* titkár.

Lippich főispán elnök megnyitván az ülést, üdvözlö a szép számban megjelent tagokat s figyelembe ajánlja a napirenden levő tárgyakat, melyek beható tanácskozást igényelnek. Azután *Pirkner János* ügyvezető alelnök tett az egyesület hivatalos lapjára vonatkozó előterjesztést, mely után *Lippich Gusztáv* elnök, dr. *Rätz István* és *Szilassy Zoltán* felszólalásait összegezve az igazgatóválasztmány elhatározta, hogy az «*Allattenyésztési és Tejgazdasági Lapokkal*», mint az egyesület hivatalos lapjával, az eddigi szerződést továbbra is érvényben tartja. Az igazgatóválasztmány ezután a földmívelésügyi miniszter úrhoz segély iránt teendő lépéseket

határozta meg. A jövőben teendő szolgálatai följajánlásával fölterjesztést intéz a miniszterhez s az abban kért anyagi segély iránt küldöttséget meneszt, gróf *Teleki Józsefné* és *Lippich Gusztáv* vezetése alatt, melyhez a választmány néhány tagja csatlakoznék. Ezután a közgyűlés határnapjául 1903. évi január 25-ikének d. e. 11 óráját tűzte ki az igazgatóválasztmány.

Az egyesületi évkönyv kinyomtatása és szétküldése ügyében a választmány határozott, valamint arra nézve is, hogy *Agh Endre* megválasztott titkár a közgyűlésnek megerősítésre ajánlja. *Asbóth Béláné* úrnő a székelyföldre kiterjesztendő baromfitenyésztésre vonatkozó javaslatát vette ezután tárgyalás alá az igazgatóválasztmány. A nagy gonddal és körültekintéssel megszerkesztett határozati javaslat több pontjának kidomborítása az elnökségre bízott, a melyet egy következő igazgatóválasztmány fog behatóbban tárgyalni.

Ezután az igazgatóválasztmány tudomásul vette az 1902. évi zárszámadást s megállapította a jövő évi költségelirányzatot, melyeket az évkönyvbe határozott bevételnél.

A vidéken baromfitenyésztési előadások tartására kiküldte az igazgatóválasztmány *Nagy Dezső*, *Hreblay Emil*, *Andrássovich Géza* választmányi tagokat és *Agh Endre* titkár.

Szilassy Zoltán tett ezután előterjesztést az «OMGE» által tavasszal Budapesten rendezendő baromfitenyésztési tanfolyamot illetőleg, mire az előkészítő-bizottságba az igazgatóválasztmány *Pirkner János* ügyvezető alelnököt, *Hreblay Emil*t és *Agh Endrét* küldte ki. Ezzel a ülés véget ért.

Hol kell a tojás- és hol a hústermelésre fordítani figyelmünket?

Azt mondják, hogy faluhelyen a magyar tyúk tenyésztése jobban fizeti ki magát a nemes baromfinál, a melynek teste sokkal nagyobb ugyan, nagyobb de kevesebb tojást tojik, de ezzel szemben azután sok takarmányt igényel s aratás után is az ajtóban lesi a teli szakajtót. Ha pedig ez úgy van, akkor miért kapaszkodnak a gazdák a külföldi fajták után, minők a *langsan*, a *plimút* és az *orpington*. Mert nem maradunk csupán a tojástermelés mellett, ha a hústermelés — a nagy fajtákkal — sokba kerül? Tojásra jó a magyar tyúk is.

A hústermelés mindig jövedelmezőbb a tojástermelésnél, mert a hús — különösen nagyobb városokban és fürdőhelyeken — hamarabb és akkor is jól értékesíthető, mikor a tojásnak nincsen ára. Akkor pedig, mikor kevés a tojás, a húst is igen jó áron keresik.

Hol termelendő tehát a tojás és hol a hús? Tojást oly helyen kell termelni, a mely helyek messze esnek a fogyasztó piacok számára hústgyűjtő központoktól, vagy belfogyasztási piacoktól, ellenben hús ezen most említett helyek közelében termelendő.

A tojástermelésre jó a közönséges magyar tyúk is, de ne gondoljuk, hogy a félvér, a langsan, plimút vagy más nagyfajta és a magyar tyúk ivadéka nem jobb, jobb azért, mert nagyobb és *barna-héjú* tojást tojik s ha eladjuk, vagy elfogyasztjuk, legalább félszer többet ér a kistestű magyar fajtánál. Hogy a keresztezett ivadék takarmányozása többbe kerülne a magyarénál lehetséges, hogy többbe kerül valamivel,

de sokkal nagyobb az az érték, a mit a termelt tojás- és hústöbblettel fizet meg.

Mondjuk, hogy egy langsan — magyar fajta tyúkvadéka — a második évében 100 tojást tojik, 68 grammost, ennek a 100 tojásnak a súlya 6 kg. és 80 gr. A magyar tyúk tojik szintén 100 tojást, de átlag csak 55 grammos tojást, tehát ez 5 kg. és 50 gr., a különbözet 1 kg. és 30 gr. Egy kilóra megy 16—18 tojás, a különbözetnek értéke, átlag 5 fillérral számítva s 17 tojást átlagban véve 85 fillér, a mi minimális számítás, de mégis figyelemreméltó.

A hús- és tojástermelésre alkalmas tenyészanyagot kiválasztás után a legjobb, a legezészerűbb előállítani s ha ily kiváló fajtánk van, arra nagyon vigyázni s okszerű vérfölfrissítéssel hovatovább bő tojóképességét és gyors hízekonyságát elősegíteni.

Hallgassuk meg az intő szót s vagy a helyes kiválasztás által neveljük a magyar tyúkok testsúlyát, vagy pedig keresztezzük azokat célirányosan és következetesen.

Hreblay Emil.

Teleki kacsák.

Gróf *Teleki Arvéd* drassói nagybirtokos 1890-ben rendezte be gazdaságában *pekingi kacsatenyésztését*. Rendkívüli körültekintéssel szerezte be a tenyészanyagot s előrelátását és fáradozását siker koronázta.

Az első tenyésztési évben a 20 darabból álló törzs után, a kezdő tenyésztők bajain átgázolva, mégis képes volt az állam részére 100 darab tenyészakcsát átadni darabonként — e remek állatokat 8—10 koronáért számítva. Ezen átvétel alkalmával a tovább tenyészendő anyag ismét nagy gonddal s a baromfitenyésztési főügyelő jelenlétében lett összeválogatva.

A második év már jobban sikerült, mert a 20 darab állat után 200 darab kacsát vett meg az állam átlag darabonként 9 koronáért.

A baromfitenyésztési főügyelő ezen remek anyag kitűnő voltáról meggyőződven s e kacsákat az ország minden részébe elterjeszteni óhajtván, ezen 200 darab tenyészakcsát szétosztotta az állami baromfitelepeken s több községbe is küldött gácsolatokat.

A szétosztott tenyészanyagból a folyó évben mindenütt nagy és szép lett az eredmény, de a legszebbet mégis gróf *Teleki* mesteri keze érte el, mert a 40 darab kacsá után oly tenyésztési eredménye lett, hogy az államnak 500 darab kacsát adhattott át darabonként 7 korona áron.

Ez az eredmény nagyszerűségével megczáfol minden tendenciózus föltevést, mely állítani igyekszik azt, hogy *baromfit* gazdaságilag nagyban tenyészteni — nem lehet s a baromfitenyésztéshez akadémiai képzettség, s *nem tudom milyen tanfolyam* és micsooda képzelt tudomány kell.

Kell ily eredmények eléréséhez *erős akarat, rend- és tisztaságszeretet, kellő fölügyelet, legelő, jó istálló, takarmány és legelő sorban jó tenyészanyag*. *Teleki* ezt a fényes sikerét derék *szakácsának* köszönheti, a ki ezer teendője mellett a kacsatenyésztést is vezeti s annak derekasan megfelel is.

Lesz módunkban még sok ily fényes baromfitenyésztési eredményekről tisztelt olvasóinkat értesíteni, nem a kedv műton való fölébresztéseért, hanem azért, hogy bebizonyítsam, miszerint adott tanácsaink mindig jók voltak s a hol a talaj jó volt, ott a behullott mag rövid idő alatt *arany termést hozott.*

Gróf Telekinek jövőre is sok szerencsét kívánunk s üdvözljük őt mint oly kitünő gazdát, a ki *mindenben nemes példával jár elől.*

Bálintffy József.

Állatértékesítés.

Rovatvezető: **Dorner Béla.**

Egy idea mint indítvány.

Néhány éve most már, hogy az ügy iránti lelkesedésből és az ügy föllendítése iránti törekvésből foglalkozom mint úgynevezett «közgazdasági önzetlen napszámos» a sertésenyésztési és értékesítési viszonyokkal. Magából a dolog természetéből folyik, hogy az ilyen csendes munkálkodás folyamán az ember — a nélkül, hogy arra különösebben törekednék — a viszonyok és állapotok tanulmányozása és kutatása közben az emberek között is bizonyos ismeretkört szerez és sokan vannak, kik elfogadják és helyesnek vallják az ember nézetét és egyes esetekben annak megismerése után — érdeklődnek is iránta. Ennek az utóbbi momentumnak tudom be azt, hogy fölvilágosításért — talán «tanácsért» — az ország egyes részeiből, ismeretlen hazámfiai is fölkeresnek néha soraikkal és megtisztelnék bizalmukkal.

Ebben találva fáradásaim jutalmát, ezen bizalom, másrészt pedig azon *lelkiismereti benső érzés*, hogy az egyes emberek ügyeinek lendítése által a *köznek* is szolgálak, késztet arra, hogy tovább haladjak a megkezdett úton. Ebből a szempontból szólalok föl egy dologban.

Azon néhány év alatt, mióta a jelzett állapotokat közvetlenül figyelem, tanulmányozom, azt tapasztalom, hogy a tenyésztési és értékesítési viszonyok folytonosan változnak. A mi még ma helyes volt, az már utóbb helytelenné válik és a mi ma «baj», az később «előny» lehet. Midőn 1895-ben a sertésvész föllépett és végigsöpörte az országot, a sertésenyésztők legnagyobb része fölhagyott a sertés tenyésztésével, vagy állományát redukálta, németországi kivitelünk megszűnt, az exportviszonyunk, de egész sertéskereskedelmünk más irányba terelődött, más viszonyok közé került. Sokan hüssertések tenyésztésére tértek át, abbahagyták a mangoliczát; tehát tenyésztési állapotaink is változtak.

Később — miután a sertésállomány megcsappant, az árak emelkedtek — ismét lendületet vett a sertésenyésztés a vész pusztítása daczára is. A tenyésztés, hizlalás, kereskedés jórészt más elemek kezébe ment át. A kisgazda kezében a tenyésztés föllendült a nagybirtoknál redukálódott, a zsírárak emelkedtek; a szükségletet mi földözni nem lévén képesek, bejött az amerikai provenienczia hozzánk is, de olyan

piacokra is (cseh, morva városok), hol azelőtt a mi anyagunkat értékesítettük. Sertésanyagunk szaporodott, de az értékesítés rosszabbodott, úgy hogy 1899-ben és 1900-ban sok helyen bizonyos időszakokban *sertést eladni sem lehetett.*

Ekkor jött közbe a német húsinség, az amerikai gyenge tengertermés, transvaali háború stb. és ezen állapotok következtében magas szalonna, zsír és húsarak, ennek kihatásaként a mi német sertés-hus-exportunk föllendülése, a miről azelőtt beszélni sem lehetett. A sertés ismét magas értékű állattá vált, tenyésztése ismét a legjövedelmezőbb lett. A favorizált hüssertés kereslete csökkent meg, ellenben a zsír-sertés lett drága keresett árú.

Pozsonyban a sertésállításon a kitünő minőségű húsos süldőket nagynehezen lehetett eladni (Brauch Ferencz budapesti hentes vette meg kilogrammonkint 90 fillérrel a legjobbat), míg a magyar zsír-sertéseket magas árért is (kilogrammonkint 102,5 fillér és 4% levonás) szívesen vették a pozsonyi hentesek, sőt egyik uradalom által kiállított jó kondícióban levő *tenyészanyagot is megvették a tenyészárú árakon!*

Ma tehát nemcsak a meglévő és a tenyésztéshez hű maradt tenyésztők tenyésztenek még több sertést, nemcsak azok kezdenek ismét tenyészteni, kik azt abbahagyták, hanem sok helyen új, teljesen laikusok is fölcsapnak tenyésztőknek, mert a magas árak csábítják őket a jövedelmező üzemből való részesezésre.

Mi következik most ebből? az, hogy akár a zsír ára essék le a világpiacra, azaz legyen Amerikának jövőre nagy kukoricza-termése, akár a német hűskivitel vállaljak ismét lehetlenné, akár az osztrák piacok viszonyai romoljanak meg, ismét megromlik az értékesítés, azaz túlkínálat lesz s az árak ismét leesnek, hogy az új helyzet pár száz embert ismét «parterre» helyezzen és a gazdasági viszonyokat megrontsa.

De a *viszonyok jellemzésére*, reátérek arra, a mit a bevezetésnél elmondottam. Eddigél az azon panasz hallottuk, hogy «a magyar megfúl saját zsírjában», mint a nagy Széchényi mondotta, mert a sertést sok helyen eladni sem lehetett.

Eddig, a hozzám érkező tudakozódásokban aziránt kérdezősködtek a gazdák, hogy sertéseiket: *kinek lehetne eladni? és hogyan? mi módon lehetne a sertésen túladni és értékesíteni? azaz «attól szabadulni?»*

Ma az állapot megfordult. Ma nem a kereskedőknél és hizlalóknál, húsiparosoknál kell tudakozódnunk, hogy ki «volna hajlandó» vásárolni? hanem ép ellenkezőleg, ma azok kérdezősködnek *eladnivaló jószág után*, mivel a vidéki nagytenyésztőknek már nehezen kapnak anyagot. Nagy meglepetésemre már nem az első tudakozódságom kereskedői kézből, hizlalnivaló sovány sertések beszerzési forrásai után.

Ezen állapotok pedig noha gazdasági szempontból a tenyésztőkre előnyösek, mert azt mutatják, hogy az árú *keresik*, de azért mégsem jól vannak így és reá mutatnak arra, hogy az *értékesítési viszonyokat* azaz a *keresletet és kínálatot rendezni kell.* Vilá-

gosan mutatják, hogy az értékesítés mai formája nem felel meg a követelményeknek. A vásárok, a kupeczek, kiskereskedők csak egy szűk körzetben képesek a keresletet a kínálattal összehozni, az adásvételt közvetíteni és létrehozni, de már távolabbi vidékeket egymáshoz hozni, a nagy tőke által kívánt forgalmat azonban, azaz a *nagyobb arányú vételt, eladást létesíteni az egész országra vonatkozólag* — már nem tudja.

Így pedig nemcsak az értékesítés marad szűk határok és gyenge kereset között, de a tenyésztés sem lendülhet. Ma pl. egy nagyhizlalónak szüksége van 2000 drb sovány sertésre. Ha azt uradalomból, tehát *egy kézből* nem kaphatja meg, akkor megbízás útján *hány ügynök* jár az országban, hogy az *anyag* beszerezhesse több száz kistenyésztőtől és *hány kézen megy keresztül az az anyag*, míg a nagyhizlalóhoz jut. Mily sok nyereségtől esik el az eladó is, a vevő is, a sokféle mellékes közvetítési díj által mily olcsón adja el a gazda az állatát és mily drágán veszi meg azt a nagyhizlaló. De sokszor az eladás is nehéz, meg a vétel is, mert nincs a *kínálat* sehogyssem szervezve. Ép így van a vágósertés értékesítéssel is. Mily olcsón adja el azt a vidéki tenyésztő és mily sok kézen megy az keresztül, a sok közvetítési forum által miként drágíttatik meg az, míg a henteshez kerül.

Kell tehát egy szervezetet létrehozni, a mi az eladót könnyen, gyorsan és közvetlenül a vevőhöz hozza, hogy így a gazda drágábban adhasson el, a vevő pedig olcsóbban vehessen, lerázva a sokféle közbeeső közvetítés nyűgét és terhét.

De kell egy szervezet a *tenyésztés irányítására* is. A tenyésztőnek most már 1904. évtől fogva jobban alkalmazkodnia kell az üzleti konjunkturákhoz, mert az eddigi helyzet a *jövő vámpolitikai állapotok* következtében már meg nem állhat. A gazdának tudomással kell bírnia a jövő üzleti irányzatáról, a várható keresletről, hogy túltermelés ne fejlődjék egy olyan árúban, melynek csillaga hanyatlik és viszont hiány ne álljon be abban, a mi kelendőségre számíthat. Egyszóval olyan szervezet szükséges, a mi a tenyésztőket irányíthatja, a piacok irányzatáról tájékoztathatja, tehát a *tenyésztési viszonyokat az értékesítési viszonyokkal kapcsolatba hozhatja.* Mert ezen kapcsolat, a mely nélkül a jövő küzdelmeiben részt nem vehetünk — pedig ezen küzdelmek a mai vámpolitikai kilátásokat tekintetbe véve igen erőseknek ígérkeznek! — ma nincs meg.

A kik érzik ezen kapcsolatnak a hiányát és a kik föltudják fogni azt, hogy nekünk a jövő küzdelmeibe megerősödvé kell belemennünk, ha elveszni nem akarunk, azok belátják, hogy kell tennünk valamit.

A művelt népek gazdái már mindenütt tömörültek és szervezkedtek. A *dánok, a hollandok, az amerikaiak a miniszteriumokban külön osztályt állítottak föl az állatértékesítési viszonyokra.* A németeknél a sertésenyésztők egyesületben tömörültek (Vereinigung Deutscher Schweinezüchter) és az állatértékesítési viszonyukat szintén szövetkezeti módon (Centralstelle der Viehverwerthung) igyekeznek renbehozni.

A dánoknál a sertéstenyésztők egyesülete most alakult, az értékesítési szövetkezetek nagyszerű eredményeit pedig ismerjük már nagy vonásokban.

Nálunk a sertés értékesítése legtöbb eséllyel bír az összes állatok között. Legtöbbel azért, mert egyszer a hús értékes, másszor a zsír, tehát a sertésnél kétféle dologról van szó. Az értékesítés is komplikáltabb. Meg vagyok győződve, hogy előbb-utóbb meg kell alakítanunk «*A Magyar Sertéstenyésztők Egyesületét*» és ezzel kapcsolatban «*A Sertésértékesítési Szövetkezetet*».

A németeknél és dánoknál látott példák és eredmények erre csábítanak ma, a viszonyok fejlődése pedig kényszeríteni fog bennünket: *holnap*.

Jobb tehát, ha a jelzett intézményeket megalakítjuk *mielőbb*, hogy a viszonyok kedvezőtlenebbé fordulása már ne találjon bennünket készületlenül a *létért való harcra*.

Dorner Béla.

Előfizetési fölhívás.

Azon t. előfizetőinket, a kiknek előfizetése december hó végével lejár, tisztelettel fölkérjük, hogy a folyó 20-án külön levélben küldött postautalvány fölhasználásával előfizetésüket e hó végéig megújítani szíveskedjenek, hogy a lapot továbbra is fönnakadás nélkül küldhessük.

Az Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok szerkesztősége és kiadóhivatala.
Budapest, Üllői-út 25. sz. Köztelek.

Levélszokrény.

Kérdések.

130. sz. kérdés. Mikép kell a kacsákat értékesíteni, hizottan-e vagy soványan?

Feleletek.

Felelet (a 130. sz. kérdésre). A kacsákat tulajdonképpen kikelésük után számított két hét óta már oly tápláló, dús takarmánnyal kell tartani, hogy ne csak fejlődjenek, de jó húsban is legyenek, arra az időre, midőn *kitollasodtak*, mert ez az időpont az, midőn a kacsákon túl kell adni, ha azt nem akarjuk, hogy a töméntelen sok takarmánypusztítással, a mit a kifejlődött kacsák elpusztítanak, az egész tenyésztésre rá ne fizessünk. El kell őket tehát adni *mielőbb*.

Az eladás előtt 3—4 hétig azután ha hizlaljuk, az annál jobb.

Mivel a kacsá rendkívül falánk állat, azt minden három órában — még éjjel is — etetni kell, de az itatással csinján kell bánni s elég, ha hat óránként egyszer kapnak vizet s addig marad előttük, a míg az újabb etetés ideje el nem következik.

Legjobban megfelel hizlaló takarmányul hazai viszonyok közt a *tengeridara* s ha olcsó, egészséges árpánk van, a tengeridara felerészben árpadarával keverhető. Víz helyett lefőlőzött tej a hizlalást gyorsítja és a húsnak fehér színt és ízletességet kölcsönöz. —y.

Különfélék.

A karácsonyi ünnepek miatt az állatvásárok részben elmaradván, piaczi tudósításainkban csupán a kőbányai és bécsi piac árairól közölhetjük az adásvételi árakat.

Az állattenyésztőket érdeklő felsőbb hatóságok elvi jelentőségű határozatai. Részint a minisztertanács, részint a földművelésügyi miniszter, a következő döntéseket hozta: A közös legelőre hajtandó állatoknak csordába való beosztása a földművelésügyi miniszter határozata szerint a községi eljáróság, illetve a birtokossági tanács ügykezelésébe tartozik. Ha királyi állatorvos valamely gazdaságba azért száll ki, hogy az illető gazda saját állatorvosa által végrehajtott ojtásokat ellenőrizze, ez a kiszállás közérdekből történik minősítendő és a költségek az államkincstár terhére esnek. Rétek közös legeltetése iránt az érdekelt birtokosok ott is megállapodhatnak, a hol nyomásos gazdálkodás nincs. — Tejszövetkezetek a kereskedelmi miniszter legújabb rendelete szerint nem esnek az ipartörvény rendelkezései alá. A vágómarha vasárnapokon déli 12 óráig levágható.

A baromfikiállítások állatorvosi ellenőrzése. Az ősz folyamán Pozsonyban tartott baromfikiállítás alkalmával — írja a «*Veterinarius*» — az a rendelkezés volt érvényben, hogy a kiállítandó baromfiakat úgy a föladás előtt, mint a leadáskor hatósági állatorvossal meg kellett vizsgáltatni. Ebben a vonatkozásban érdekes tény, hogy a bejelentett 3800 drb baromfi közül a kiállításra csak 3390 drb volt az állatorvosi vizsgálat után fölküldhető. A visszautasított baromfiak nagy száma mutatja, mily nagy ilyen alkalmakkor a betegségek elhurcolásának veszélye és hogy a megfelelő szakszerű ellenőrzés mily nagy szolgálatot tehet az ügynek. Nyilván az új intézkedésnek és megfelelő végrehajtásának köszönhető, hogy a pozsonyi baromfikiállítás egész tartama alatt járványszerű elhullás egy esetben sem fordult elő.

Lóbeviteli tilalmak. A megszállott tartományok kormánya Szerajevóban, november 26-án kelt hirdetésményével, a tenyésztésben a betegség fönnállása miatt, a horvát-szlavonországi Belovár-Kőrös vármegye belovári, kapronczai és körösi járásai ellen fönnálló lóbehozatali tilalmakat megszüntette. Viszont a tenyésztésben fönnállása miatt a horvát-szlavonországi Varasd vármegye novimarofoi és varasdi járásai ellen — a kereskedelemre, valamint tenyésztésre szánt csődöröknek és kanczáknak Bosznia és Hercegovinába való behozatalára nézve — érvényesített tilalmakat továbbra föntartotta.

A halászat előmozdítása. A földművelésügyi miniszter a csongrád-szegedi halászati társulatnak a kubikgödörökben való halászat évi bére, úgy a halivadékoknak a Tiszába való visszabocsajtása költségéhez 1000 korona államsegítséggel járul. A soroksári Dunaágban Szigetbecsén pontyfiásító telepet állított két halászati társulat. A tokaj nagyhalászi tiszai halászati társulat elnökévé gróf Majláth Józsefet, alelnökévé Tomory Andrást választotta. A fajsz-battai halászati társulatnak Darányi földművelésügyi miniszter 1,600.000 fogassüllő ikrát adományozott, a tolnai fiásító telep céljaira pedig 2000 koronát szolgáltatott. A telepet tavasszal fogják rendezni.

Katonai lóvásárlások. Eczimen írt minapi cikkünkben fölszólítottuk lótenyésztőinket, hogy azok, kiknek a katonaság céljaira alkalmas eladó lovaik és 3-éves csikóik vannak, azokat az illetékes lovató bizottságnál jelentsék be. E fölhívásunkkal egyidejűleg a budapesti 1-ső számú lovató-bizottság is közölt egy ily tartalmú fölhívást hirdetés alakjában lapunkban s a jelentkezések az ország minden részéből érkeznek most nevezett lovató-bizottsághoz. Az egyes bizottságok működési körzete azonban csak bizonyos vármegyékre terjed ki. Nevezetesen a Budapesten székelő I. sz. lovató-bizottságé a következő vármegyékre: Árva, Turóc, Nyitra, Pozsony, Bars, Hont, Esztergom, Moson, Sopron, Győr, Komárom, Veszprém, Fejér, Pest és J.-N.-Kun-Szolnok-megyének a tiszán-inneni részére. A budapesti I. sz. lovató-bizottság tudatja, hogy csakis e vármegyékben lakó tenyésztőktől fogad el ajánlatokat. Kérjük tehát e közlésnek tudomásulvételét.

Bajorország baromfitenyésztése. Az 1900. évi december 1-én megtartott állatszámolás szerint Bajorországban 879.675 liba, 163.967 kacsá és 8,028.129 tyúk volt. A föltűnő nagy gyarapodása ezen utóbbinak (a szaporodás 1897. évhez képest 2,300.91 vagyis 40.2 százalék) világos bizonyítéka annak, hogy a mezőgazdák a baromfitenyésztés nagy fontosságát fölismerték, hogy ebből a mezőgazdasági üzemből a folytonosan növekedő szárnyas- és tojás-szükséglet folytán mind nagyobb jövedelmi forrásra tehetnek szert. De még magasabb jövedelem volna elérhető az okszerű baromfitenyésztéssel, ha a baromfitenyésztés emelése érdekében még nagyobb mérvű befektetéseket alkalmaznának a tenyésztők és ha az okszerű baromfitenyésztés fontos alapelveit — mint az állattenyésztés egyéb terein — általánosabb és behatóbb figyelemre méltatnák. A bajorországi baromfitenyésztés immár nem jelentéktelen haladása főképen az ottani baromfitenyésztési egyesületek állandó működésére vezethető vissza, a melyek programjukba tüzték ki a baromfitenyésztés emelése céljából baromfitenyésztő-álmások létesítését, fajtojások kicserélését és az idevonatkozó szakismereteknek írásban és szóval való terjesztését. Már eddig is számos baromfitenyésztési tanfolyam tartott és az államilag segélyezett mintabaromfitelep létesítése már a közel jövőben várható. Jól esik konstatálnunk és örömmel teszszük is — föntieket olvasva — hogy mi e téren Bajorországot részben megelőztük. Mert nálunk már az 1898-ik

évben létesült a földművelésügyi kormány gondoskodása folytán a gödöllői baromfitenyésztő-telep és munkásképző-iskola; honnan évenként ezekre rugó nemes himbaromfi kerül szétosztásra és e mintatelepen szakavatott munkások nyernek kiképezést.

A «Gazdák Biztosító Szövetkezetének» pozsonyi vezérképviselője, mint azt annak idején a lapok is megírták, személyes ismeretsége révén megkérte a csallóközi járás főszolgabíróját, hogy a községi épületek biztosításáról szóló versenytársaságbeli kötvényeket szedesse be s engedje meg, hogy azokat ő betekinthesse.

Ezt a nagybárára idegen versenytársaságok magukra nézve sérelmesnek találták és a «Gazdák Biztosító Szövetkezetének», valamint a csallóközi járás főszolgabírója ellen a belügyminiszternél panaszt emeltek. A belügyminiszter tudomásul vette ugyan a pozsonyvármegyei alispáni hivatalnak már e tárgyban hozott abbéli határozatát, mely a csallóközi járás főszolgabíróját figyelmeztette, hogy a jövőben hasonló intézkedésektől tartózkodjék, emellett azonban rendeletében nagy fontosságú elvi kijelentést tett, melyet a szövetkezeti eszmebarátai csak örömmel üdvözölhetnek. Azt mondja ugyanis a rendelet, hogy: «*Ámbár a szövetkezeti alapon működő intézmények mezőgazdasági hivatás, szervezet és cél tekintetéből semmi esetre sem vehetők a nyereségre alakult versenytársaságokkal egy és ugyanazon szempont alá s noha ezen meg-*

győződés alapján a «Gazdák Biztosító Szövetkezetének»-nek *létesítése és fejlesztésének támogatását a vármegyék közönségének figyelmébe ajánló 92.352/99. számú körrendelet is azt igazolja, hogy nevezett szövetkezetet nem csupán vállalatnak tekintem*», mégis figyelmébe ajánlja a belügyminiszter a vármegye közönségének, hogy nem tartja megengedhetőnek, hogy a közigazgatás közegei bármely intézet részére, annak más biztosító társaságokkal való szabad versenyében illetéktelen befolyást gyakorolhassanak.

Állatkereskedelem.

Az «Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok» eredeti tudósításai.

A kőbányai sertéspiac heti forgalma. 1902 decz. 18-tól decz. 23-ig. Sertesállomány volt 1902 decz. 17-én 25835 drb. Ehhez érkezett: magyar 351 drb, szerb 2825 drb, összes állomány 29611 drb. *Elszállított:* 4421 drb. Maradt állomány 1902 decz. 23-án 24590 drb.

Hízott sertésárak:

(Megállapodás szerinti élősúly és 4 százalék levonással.)

Magyar öreg nehéz, párja 400 kg.-on fölül 108 fill.-től 112 fill.-ig.	« közép	« 300—400 kg.-ig 108	« 114
Magyar fiatal nehéz	« 300 kg.-on fölül 112 fill.-től 116 fill.-ig.	« közép	« 250
« közép	« 250	« 108	« 114
« könnyű	« 200	« 106	« 110
Szerb. nehéz	« 260	« 106	« 110
« közép	« 250	« 104	« 108
« könnyű	« 240	« 102	« 104

Irányzat: Élénk.

Sovány sertésárak:

(Az árak 4 százalék levonással élősúlyban értendőek.)

Öreg 2 éven fölül 88 f.-től 92 f.-ig, öreg 2 éves 90 f.-től 100 f.-ig, részben át nem ment 2 éven aluli süldő 80 f.-től 84 f.-ig. — *Irányzat:* Élénk.

A fent jelzett sertésmennyiségből németországi vevők által határszéli vágóhidak útján élő állapotban 42 darab lett Németországba elszállítva.

A győri kiviteli sertéspiac forgalma. Állomány 1902. decz. 18. 17750 drb. Ehhez érkezett 1290 drb, összesen 19040 drb. *Elszállított:* 1870 db. Maradt állomány 1902 decz. 25. 17670 db. *Árak:* 116—118 fill. *Irányzat:* Élénk.

Bécsi szurómarhavásár. 1902 decz. 24. *Fölhozatal:* 3710 darab borjú, 1549 darab sertés, 114 drb juh, 485 drb bárány. *Árak* k.-kint fill.: borjú I. o. 96—120, (—), borjú II. o. 76—94, hizott sertés 94—106, süldő sertés 92—112, hus-sertés 94—110, juh 60—80, bárány páronk. 12—24 kor. *Irányzat:* Élénk változatlan árak mellett.

Bécsi juhvásár. 1902 december 24. *Fölhajtatott:* 1694 drb. *Árak* kgkint fill.-ben: angol husos ürök —, I. rendű hizott ürű 48—50, középmín. hizott ürű —, kecske —, bárány párja —. *Irányzat:* Lányha.

Bécsi sertésvásár. 1902 decz. 23. *Fölhajtatott:* hus-sertés 6447 drb, zsirsertés 7324 drb, összesen 13771 drb. Ebből: magyarországi 7405 drb, galicziai 6247 drb, egyéb 119 darab. *Árak* kggrammonként élősúlyban fillérekben: elsőrendű nehéz magy. 104—106(kiv.107), elsőrendű középmagy. 96—101, könnyű magy. 88—94, öreg nehéz magy. 96—101, szerémségi (horvát) —, szedett sertés 88—94, galicziai süldők 70—100, galicziai öreg —, hus-sertések 70—100. *Irányzat:* Élénk volt ugyan, még s gyengültek kissé az árak a zsirsertéseknél, ellenben a hus-sertéseknél emelkedtek.

Bécsi szarvasmarhavásár. 1902 decz. 22. *Fölhajtatott:* hizott és legelőmarha 2340 drb, csontozni való marha 874 drb, összesen 3214 drb. Ebből ökr. 2303 drb, bika 465 drb, tehén 412 drb, bivaly 84 drb.

Árak: (100 kilogrammonként élősúlyban koronaértékben fogyasztási adó nélkül)

1902 december 23.	I. rendű	II. rendű	III. rendű
Fehér magyar hizott ökr.	72—78	62—71	54—61
Galicziai hizott ökr.	72—77	66—71	58—65
Tarka hizott ökr.	80—85	68—78	60—67
Bikák	44—68	—	—
Hizott tehén	48—64	—	—
Legelőmarha	—	—	—
Csontozni való marha	44—68	—	—
Bivaly	38—48	—	—
Konzerváru (selejt.)	—	—	—

Irányzat: Lányha 1—2 korona árnyafalással; bikavásár igen lanyha 2—4 kor. ársúlyedéssel.

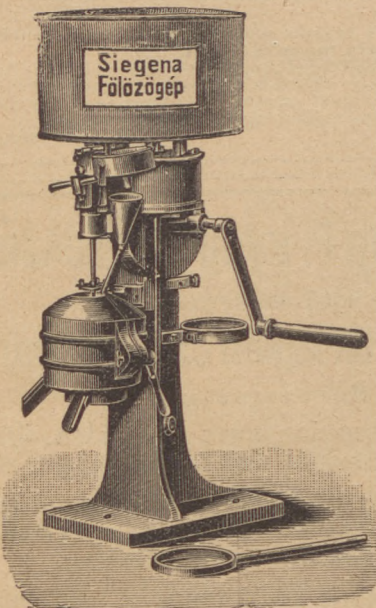
Szerkesztői üzenet.

M. Gy. Köszönjük, jönni fog D. H. Gondoltam, hogy okának kell lennie, a mely az írástól visszatart. De ha ritkábban is, szíves közreműködésedre számot tartunk.

FEHÉR MIKLÓS

gépgyár részv.-társ.

Budapest, V. ker., Külső váczi-út 80. sz.

Berendez:

tejszövetkezeteket, modern ma-
gán tejgazdaságokat.

Állandó raktár:

legjobb minőségű
összes tejgazdasági cikkekben.

Tervekkel és költségvetésekkel díjmentesen szolgálunk.

A pozsonyi II. mezőgazdasági országos kiállításon
diszoklevél. Legnagyobb kitüntetés.

!! Árjegyzék ingyen és bérmentve !!

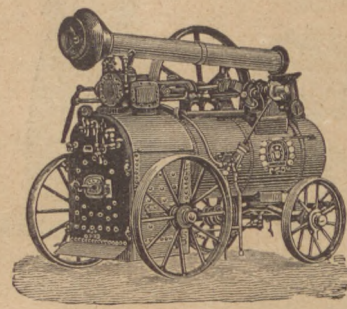
A magyar királyi állam-
vasutak gépgyára gazda-
sági gépeinek eladása.

Használt és
javított

lokomobilok és gőzcséplőgépek.

Csereüzletek.

Mindennemű gazda-
sági gépek.

Lóárverési hirdetemény.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter ur rendeletére a mezőhegyesi m. kir. állami ménesből f. évi december 17-én árverés útján eladásra kerül és pedig körülbelül 45 drb 3 1/2 éves herélt, 5 drb 2 1/2 éves herélt, 2 drb 6 éves herélt és 11 darab kiselejtezett anyakanca.

Az árverés reggel 9 órakor veszi kezdetét.

Az árverési feltételek a helyszínen fognak szokott módon a közönségnek tudomására hozatni.

Mezőhegyes, 1902. év. december hó.

*Magy. kir. állami
méneparancsnokság.*

Cs. és kir. I. számú Lóavató-Bizottság Budapesten.

Katonai lovak bevásárlása.

A cs. és kir. közös hadügyminiszterium súlyt fektet arra, hogy az állandó lóavató-bizottságok a cs. és kir. csikótelepek számára, a mennyire csak lehet, az alkalmas hároméves csikókat lókereskedők és közbenjárók nélkül közvetlenül a tenyésztőknél vásárolják be és e célra lótenyésztési elnökökkel, illetőleg a ménes-birtokosokkal és tenyésztő urakkal érintkezésbe lépjenek.

Főnti bizottság következő eljárást tervezi:

1. Főlkéri tenyésztőket, jelentsék be írásban azon csikóikat, a melyek a jövő év tavaszán a három évet betöltik.

2. Ezen bejelentések alapján a bizottság megállapítja útitervét, odaérkezését írásban jókor tudatja, április vége felé május és június hónapokban pedig helyben (a ménesben) átveszi a csikókat, készpénzben kifizeti a vételárat.

3. A kisebb privátménések és azon községek számára, a hol kisebb gazdánál is akad csikótelepbe való lóanyag, a Lótenyész-Elnökök, vagy a Gazdasági egyletek ajánlata alapján centralis gyülekező helyeket fogunk megállapítani, a hol a bejelentett és előállítandó 3 éves csikókat megismerléjük és egyébként a második pont alatt megjelölt eljárást fogjuk követni.

4. A csikótelepek számára következő minőség szükséges:

a) Minimalis mérték 157 centiméter.

b) Általánosan elfogadott elvek szerint hátsólónál kívánatos termet, jó vér, korrekt járás.

c) Kijelentés arra, hogy az illető csikóból egy év alatt tiszt, illetőleg kitünő aliszti ló váljék.

5. A vételár 500 és 650 kor. közt variál a csikó minősége, fejlettsége és magassága szerint, de kitünő minőségűnél fizet a bizottság megfelelő magasabb árt is.

6. Az írásbeli bejelentések mentől előbb, de legkésőbb **folgó évi december hó 31-ig** beküldendők a Cs. és kir. I. sz. Lóavató-bizottságnak (Budapest, Lehel-utca).

Tartalmazniuk kell: a) A csikók számát, lehetőleg származásukat. b) A levelezés és utazásra szükséges adatokat, mint: utolsó posta, megye, távirda és legközelebbi vasuti állomás, pusztá vagy tanyaánál a legközelebbi község stb.

BUDAPEST, 1902. december 12.

Cs. és kir. I. számú Lóavató-Bizottság Budapesten.

Jegyzet: Az I. számú lóavató bizottság a következő vármegyékre terjed: Árva-, Turóc-, Nyitra-, Pozsony-, Bars-, Hont-, Esztergom-, Moson-, Sopron-, Győr-, Komárom-, Veszprém-, Fehér-, Pest-, Jász-Nagykun-Szolnok-megye Tiszán inneni részére. Jelentkezések csak a vármegyék tenyésztőitől fogadhatnak el.

Sürgőnyezim: Consum, Budapest. Telefon: 25-02.

Magyar Élelmiszer-szállító részv.-társ.

Budapest, VII., Kerepesi-út 20. szám.

ÜZLETÁGAK:

Szállítási osztály: baromfi-, tojás-, vad-, vaj-, gyümölcs- és fozeléküldemények után, ha a társaság neve alatt kerülnek feladásra, jelentékeny szállítási kedvezményeket folyósít. A szállítványozásra vonatkozó mindenféle kérdésekben (fuvardíjak, utirányok stb.) későse, gel nyújt felvilágosítást.

Kiviteli osztály: A társaság berlini fiókja mindentéle elemi cikkek bizományi értékesítését előállalja. Az árukra előlegeket is folyósít.

Sertésbizományi osztály: A ferencvárosi sertésvásáron előállalja hízott sertések bizományi értékesítését.

Közelebbi értesítéseket a társaság igazgatósága ad.

GAZDÁK BIZTOSÍTÓ SZÖVETKEZETE

Budapest, VIII., Baross-utca 10. szám.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület

ugy is mint a

Gazdasági Egyesületek Orsz. Szövetsége

Alakult 1900.

erkölcsi támogatásával.

Alakult 1900.

Biztosítéki alap: Kormány hozzájárulásával 400.000— kor.
Alapítványok és üzletrészekben 1.268.080— kor.
Tartalékok 111.058.60 kor.

Összesen 1.779.138.60 kor.
Első évi fölösleg 90.849— kor.

Biztosításokat elfogad tűz és jégkár ellen, úgyszintén az ember életére különféle módoszatok szerint.

Az üzleteredményben biztosított tagok díjaranyukban részesülnek és az 1901. évi üzletfölsőleghől úgy a tűz mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4%-os díjvisszatérítést nyernek. Biztosítási ajándékok benyújthatók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál

az igazgatóság.

Jelinek K. & Popp F. gyógyszerészek

I. osztrák ojtó-esszencia

és tejjgazdasági szükségleti cikkek gyára

Littau, Morvaország.

Az összes tejjgazdasági segédanyagok előállítására. Ojtó-esszencia, ojtó-por, vas-festék, sajt-festék, vaj-por stb.

Mindennemű tejjgazdasági használati cikkek raktára. Staniol, pergamen-papiros, eszközök, üvegáruk, kefir-gombák, ólomzárak.

Berendezési tárgyak és gépek, tetszés szerinti rendszerben, gyári áron.

Legolcsóbb áruk.

Kifogástalan minőség.

Szabadalmazott
tejszállító kannák
tölgyfából.

A legolcsóbb, legtartósabb és legkényelmesebb szállításra és tejjgazdasági üzemhez

Marth és Társa
tejkanna-gyár

Alsó - Lieszkó pr Bellus (Trencsénmegye).

Kis hirdetések ára:

Minden szó 4 fillér, kövér betűkkel minden szó 8 fillér beiktatásként. A kis hirdetések díja előre fizetendő.

KIS HIRDETÉSEK**Hirdetésekről**

csak akkor adunk felvilágosítást, ha kérdéstevő a szükséges postabélyeget vagy válaszevelezőlapot beküldi.

A kis hirdetés legcélszerűbben postautalványon rendelhető meg, melyre a szöveg felirható. **Kis hirdetéseket csupán mezőgazdák és tenyésztők**től, továbbá állást keresők és adóktól veszünk fel.

Feltűnő betűkkel közlendő kis hirdetések díja, 12 □-centiméter területig, beiktatásonként 1 korona, minden további 4 □-centiméter 5 fillér.

Most jelent meg a Tejgazdasági Zsebnaptár

az 1903. évre.

IV. évfolyam. Szerkeszti és kiadja

Jeszenszky Pál

«OMGE» titkár.

Tejgazdasággal foglalkozóknak nélkülözhetetlen. Megrendelhető az «Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok» kiadóhivatalában. Budapest, Köztelek, Üllői-út 25.

Ára (bérmentve és ajánlott küldéssel) **3 kor. 70 fillér.**

Sárga és fehér orpingtonok

a pozsonyi orsz. mezőgazd. kiállításon az első díjjal «diszoklevél, aranyérem és 200 korona emléktárggyal» kitüntetve, kapható **Polónyi Manó** orpington-telepén **Kecskeméten**. Fehér hus, barnahéjú thea-tojás. Az állatok törzskönyvelve és lábgyűrűzve vannak. Fajlisztaságról kezeskedem. Meg nem felelő anyagot visszaveszek.

Árjegyzék kívánatra ingyen küldetik.

Vétel.**Fekete langszántyukok**

és ezek tenyésztőjásai bármikor kaphatók:

Králik Lajosnénál

Temesváron.

Nemes fajta baromfiak

és azok tojásai kitűnően csomagolva kaphatók. **Langsán-, plimut-, magyar- és dorkingtyúk**ok, francia-, bronz- és fehér-pulyka, emdeni ludak és pekingi kacsa. **Polonkai gazdaság Kis-Körös**. Árjegyzék ingyen küldetik.

Fehér langszánok

és ezek tojásai kaphatók:

Darányi Ferencznénél

Kecskeméten.

Kitűnő, bő tojó-, kiviteli- és diszbaromfi.

Teavajat és grójisajtot

állandóan vásárol és árajánlatot kér

Karl Pfeifer

Hirtenberg, No. 79.
Nieder-Österreich.

Pekingi kacsak kiárvulva **1903. év őszére darabonként 6 koronáért előjegyezhetni.**

Elsőrendű magyar tenyész-

BIKÁK,

igásökrök, vetőmagvak gr. Teleki Arvéd drasói uradalmában, u. p. Koczka, állandóan kaphatók.

Őszi szállításra kaphatók a gödöllői m. kir. baromfitegyesítőtelepről származó tisztavérű törzsek után nevelt

óriási ❄ ❄ ❄ ❄

bronzpulykák

Lengyendi gazdaságnál. Vasút, posta, távirat Nagy-Bátöny (Hevesmegye).

Sárga orpingtonok

már most és bármikor kaphatók:

Mathiasz Jánosnénál, Kecskemét, Katona-telep.

Hreblay Emil munkái:

1. A gazdasági baromfitegyesítésre vonatkozó általános tudnivalók. II. átdolgozott kiadás 1 K. 2. Baromfihizlalás 1 K 50 f. 3. Tyúk-tenyésztés. II. kiadás 3 K. 4. Pulykatenyésztés 2 K. 5. Lud- és kacsatenyésztés 2 K. 6. A baromfitermék értékesítése 2 K. Mind a hat munka egyszerre megrendelve 8 K. Megrendelhetők a szerzőnél Budapesten, VII., Csömöri-út 15 sz., II. em. 8.

Olasz libák.

Pozsonyi országos mezőgazdasági kiállításon **diszoklevél** kitüntetett olasz ludjaim ivadékai **eladók**, drbjá 12 korona. Ludjaim első évben 30, később

60—70 tojást tojnak, libák fehérek.

Madzinyi Gézáné

Jankovác, (Bácska).

Teljesen új, 200 drb tojászhóvaló «**Prairie State**» költőgép eladó. Alábbi fajbaromfiak és azok keltő tojásaira megrendelést elfogadok. **Mexikói fehér pulyka**, emdeni- és angol emdeni lud, olasz óriási lud, **fehér gyöngytyúk**, langsan kakas, sárga orpingtonok. — Kapható még 80 métermázsza igen szép burgonya.

Sármezey Antalné

Mező-Kovácsháza.

Baromfi keltető és nevelőkészülékek.

Predmerszky József

bádogosmester, üzlete:

VI., Vörösmarty-u. 33.

Ajánlja szabadalmazott **baromfi keltető és nevelőit**, melyek könnyen kezelhetők, kevés égőanyagot fogyasztanak s jó eredménnyel működnek. Ugyiszintén szabadalmazott **Acetylen gázfejlesztőit**, melyek teljesen megbízhatók s önműködők. Pozsony, 1902. aranyéremmel kitüntet. e.

Tessék prospektust kérni.

Hirdetések fölvetetnek a kiadóhivatalban

Budapest, IX., Üllői-ut 25. szám. (Köztelek.)

KURCZ LIPÓT ÉS TÁRSA

photocinkographiai műintézete

Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 13.

Készít:

mindennemű nyomtatványhoz szükségelt

CLICHÉKET

Chemigrafia, chromotypia, photo-, (auto)-typia, fametszet stb útján.

Térképek, tervezetek, alaprajzok

photolithografailag legszebben s legolcsóbban sokszorosíthatnak.

Vidéki megrendelések pontosan és jutányosan eszközöltetnek.

Kwizda-féle Restitutionsfluid

es. és kir. szab. mosdóvíz lovak számára.

40 év óta minden ménesuradalmi és egyéb nagy katonai és polgári istállóban használatban nagy fáradság utáni erő visszanyerés és erősítés céljából, az inak megbénulásánál stb. a lovakat kitűnő szolgálatok tételére képesíti.

1 üveg ára 2 korona 80 fillér.

Színes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Valódi csakis ezen védjegyvel ellátva.

Kapható minden gyógyszer-tárban.

Főraktár: Franz Joh. Kwizda gyógyszerész,

es. és kir. osztrák-magyar, román királyi és bolgár fejedelmi udvari szállító

KORNEUBURG, Wien mellett.

Jencs-féle Magyar Restitutions-Fluid lovak és szarvasmarháknak.

Gazdaságban nélkülözhetetlen.

Az állatok izomerejét fokozza, kitarthatóvá, erőssé teszi; meggátolja a lábak mer év bénulását, az intágulást s az úgynevezett pókosodást.

Ara 2 korona. Postán 2.60 kor. beküldése után bérmentve küldi

JENC'S VILMOS gyógyszerész,

Bpest, II., Széna-tér 5. sz.

Főraktár: Dr. Egger Nándor gyógyszer-tára. Bpest, VI., Váczi-körút 17.

Szuperfoszfátot, kénsavas-kálit, kénsavas-ammont,

Kovasavas-kálit (dohánytrágyázásra),

Chilisalétromot, Kainitot,

40%-os kálitrágyasót

és egyéb műtrágyaféléket elismert kitünő minőségben legolcsóbban szállít a

„HUNGÁRIA”

műtrágya, kénsav és vegyi ipar részv.-társ.

Budapest, V. ker., Fürdő-utca 8. sz.

Első Magyar Sertéshizlaló

Alapított 1869. Részvény-Társaság Alapított 1869

BUDAPEST-KŐBÁNYÁN.

Ajánlja a t. gazdaközönségnek és sertéshizlalóknak a «Hizlalda»-állomás mindkét oldalán fekvő, mintegy 35.000 darab sertés befogadására alkalmas, czél szerűen berendezett szállástelepeit, melyek esatornázva, kitünő vízzel bíró ártézi-kúttal, vízvezetékkel, szükséges eleség-raktárakkal, két gőzmalommal és szállóval vannak ellátva.

Foglalkozik: szállások bérbeadásával, szemes és darált eleség beszerzésével, bizományi bevásárlás és eladás, folyószámlára fizetéseket teljesít. A sertések kényelmes elhelyezése mellett ügyfeleinek igen mérsékelt áron a legmesszebb menő előnyöket nyújtja és a legszolidabb kiszolgálásról gondoskodik. Utánnyomat nem díjaztatik

1-40

— 1901. évi forgalom: 26000 mm. —

Fölvívjuk a t. cz. gazdaközönség figyelmét

A BUDAPESTI GYAPJÚ-AUKCZIÓKRA

melyek az év folyamán több sorozatban, nevezetesen július és szeptember hónapokban tartatnak meg. Az aukciókra felküldött és „Gyapjúárverési vállalat Budapest, dunaparti teherpályaudvar” czimzett gyapjúküldemények a M. A. V. összes vonalain tetemes díjkezdményben, valamint ingyen raktározásban részesülnek.

Bejelentéseket elfogad és mindennemű fölvilágosításokat elfogad:

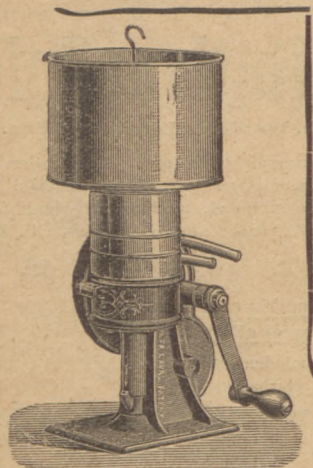
HELLER M. S TÁRSA gyapjúárverési vállalat

Budapest, V. ker., Erzsébet-tér 13. sz.

Alfa-Separator Részv.-Társaság

Az 1900. évi párisi világkiállításon nyert kitüntetés:

**Alfa-Separatorok
Grand Prix!**

Iroda és raktár:

Budapest, V., Báthory-utca 4. sz.

Gyártelep:

Budapest, VI., Petneházy-utca 6-8.

Tejgazdasági gépgyár

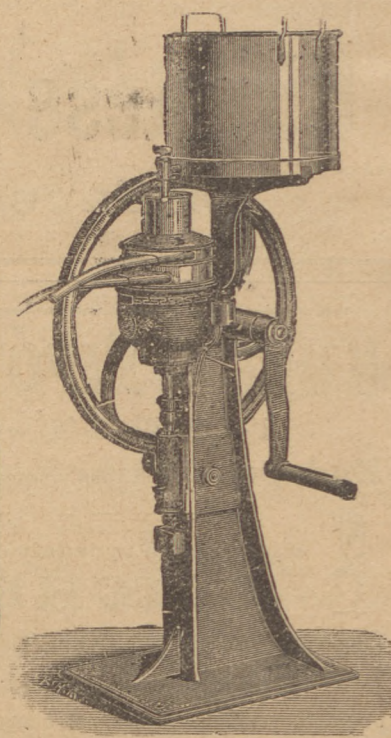
szállít

mindennemű tejgazdasági eszközöket és gépeket a legjobb kivitelben, a legmodernebb irányban!

Berendez

**Tejtelepeket, Tejszövetkezeteket,
Mintatehenészeteket.**

Árjegyzéket és költségvetéseket díjmentesen küldünk.

— H — — O
1760 — — S
— — — — Z
— — — — K

Állattenyésztési

és

Tejgazdasági

Lapok

1902